

АНАЛІЗ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

ЩОДО СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

В. Домницька, завідувач кафедри,

В. Жогло, аспірант, старший викладач,

В. Новіков, доктор фізико-математичних наук, професор, ректор Інституту підготовки фахівців,
ДП «УкрНДНЦ проблем стандартизації, сертифікації та якості», м. Київ

АНАЛИЗ НОРМАТИВНЫХ ДОКУМЕНТОВ, КАСАЮЩИХСЯ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ

В. Домницкая, заведующая кафедрой,
В. Жогло, аспирант, старший преподаватель,
В. Новиков, доктор физико-математических наук, профессор,
ректор Института подготовки специалистов,
ГП «УкрНИУЦ проблем стандартизации, сертификации и качества», г. Киев

ANALYSIS OF NORMATIVE DOCUMENTS CONCERNING SOCIAL RESPONSIBILITY OF ORGANIZATION

V. Domnytska, Department Head,
V. Zhoglo, Post-Graduate Student, Senior Lecturer,
V. Novikov, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor,
Rector of Institute for Experts Training,
«Ukrainian Research and Training Centre for Standardization,
Certification and Quality Problems» State Enterprise, Kyiv

У статті проаналізовано низку нормативних документів (НД), що стосуються соціальної відповідальності організацій. Визначено зв'язок національних НД та міжнародних стандартів з питань соціальної відповідальності.

Сьогодні у світовій практиці велике значення надається формуванню нормативної бази щодо соціальної відповідальності організацій. Серед міжнародних документів, що формують цю нормативну базу, необхідно відмітити такі: ISO 26000:2010 «Настанови з соціальної відповідальності» [1], який було офіційно прийнято Міжнародною організацією

В. Домницька

В. Жогло

В. Новіков

Таблиця 1. Порівняння принципів соціальної відповідальності, наведених в [1] і [3]

Назва принципу згідно з [1] ¹	Реалізація принципу	Реалізація принципу згідно з [3]
Підзвітність	Звітування про рішення, прийняті організацією стосовно суспільства, навколишнього середовища з урахуванням їхніх наслідків	Описуються норми для звітування тільки за визначеними у стандарті вісьмома характеристиками вимог соціального захисту
Прозорість	Організації слід бути прозорою у своїх рішеннях та діях, які впливають на суспільство та навколишнє середовище. Це стосується методів прийняття та реалізації певних рішень тощо	Таких вимог немає
Етична поведінка	Організації слід будувати власну поведінку на засадах етики, чесності та рівності за рахунок прийняття та застосування власних стандартів етичної поведінки й заохочення до їх поширення	Таких вимог немає, але, якщо припустити, що керівництво організації дотримується вимог соціального захисту з підрозділів 4.1 по 4.8 ² , то можна вважати, що поведінка керівництва є етичною
Повага до інтересів зацікавлених сторін	Організації слід аналізувати, визначати та відповідати вимогам зацікавлених сторін ³	Стандартом визначається поняття «зацікавлена сторона», але описується лише взаємозв'язок зі співробітниками організації
Верховенство права (закону)	Організація має діяти відповідно до наявних законів та правил, тобто дотримуватися усіх їхніх вимог	Основні законодавчі вимоги вже закладено у зміст стандарту, й організація повинна їх дотримуватися. Не враховуються лише зовнішні відносини організації
Врахування міжнародних норм поведінки	Якщо у законодавстві держави, на території якої функціонує підприємство, відсутні або суттєво розходяться з міжнародними у бік послаблення певні норми поведінки, організація має застосовувати міжнародні вимоги (Конвенції МОП, ООН)	Організація повинна поважати принципи Конвенцій Міжнародної організації праці (МОП), Організації Об'єднаних Націй (ООН)
Дотримання прав людини	Організація має поважати права людини та керуватися принципами Всесвітньої декларації з прав людини	Організація має поважати права людини та керуватися принципами Всесвітньої декларації з прав людини

зі стандартизації (ISO) [2] 01.11.2010; SA 8000:2001 «Соціальна відповідальність» [3], розроблений Міжнародною організацією із соціальної відповідальності [4]; серія стандартів AA1000 S, а саме AA1000APS — стандарт основних принципів підзвітності [5], AA1000AS — стандарт верифікації звітів [6] та AA1000SES — стандарт взаємодії зі стейкхолдерами [7], створені Інститутом соціальної та етичної підзвітності [8]; стандарти серії GRI, куди входить Керівництво G3 [9], а також настанови з визначення показників економічної результативності, екологічної результативності, показники результативності у сфері прав людини, показники результативної взаємодії із суспільством, показники ре-

зультативності у сфері відповідальності за продукцію, запропоновані Глобальною ініціативою зі звітності [10].

Метою цієї статті є аналіз НД та визначення послідовної схеми побудови нормативної бази України із соціальної відповідальності організацій.

Згідно з [1] соціальна відповідальність¹ — це відповідальність організації за вплив її рішень і діяльності

¹ У гармонізованому тексті стандарту переклад може дещо змінитися.

² Див. SA 8000:2001, розділ IV. Йдеться про «Дитячу працю», «Примусову працю», «Охорону праці», «Свободу об'єднань і право на укладання колективного договору», «Дискримінацію», «Дисциплінарні заходи», «Робочий час», «Заробітну платню».

³ Основні групи зацікавлених сторін наводяться у [11, 12].

та Східного регіону, США та країни Африки, про певну схожість соціальної політики також стверджувати не можна.

- ISO, як відомо, об'єднує в собі понад 150 країн світу і є достатньо авторитетною установою на світовій арені. Але у розробленому цією організацією НД, який визначає соціальну відповідальність, її принципи, аспекти, не встановлено конкретних шляхів упровадження принципів соціальної відповідальності. За необхідності кожна держава світу розроблятиме власний національний стандарт з урахуванням вимог національного законодавства та принципів соціальної відповідальності, закладених в ISO 26000, і такий стандарт буде придатним для застосовування з метою розроблення та сертифікації систем управління.

Наступною, не менш важливою причиною необхідності створення національного стандарту із систем управління соціальною відповідальністю організації, як зазначено в [15, 16], є відсутність на міжнародному рівні документа, який повною мірою стосується питань соціальної відповідальності з позицій менеджменту та застосовує принципи Демінга для побудови та удосконалення системи управління. Один із можливих варіантів вирішення цієї проблем схематично наведено на рис. 1. Оскільки правова база, що регулює питання, які належать до соціальної відповідальності в Україні, певною мірою вже існує, наприклад [17—19], і це не повний її перелік, найближчим часом необхідно вирішувати питання гармонізації [1], оскільки це є необхідним кроком до створення національного стандарту із систем управління соціальною відповідальністю організації.

У будь-якому випадку необхідною умовою функціонування системи управління соціальною відповідальністю організації є виконання законодавчих вимог (див. рис. 1). Наступним кроком, відповідно до піраміди, буде використання принципів та аспектів соціальної відповідальності, що будуть запропоновані в ДСТУ ISO 26000:20__⁴ та створення системи управління з усіма притаманними їй властивостями.

Під час аналізу рис. 1 може виникнути справедливе запитання, яке відношення мають стандарти на системи екологічного менеджменту, управління якістю, охорону праці до системи управління соціальною відповідальністю, і чому саме за цими трьома напрямками. Відповіддю буде праця Д. Коршунова [21], директора з маркетингу компанії Dow Jones, у якій зазначається, що оцінення сталості бізнесу, в тому числі й показників соціальної відповідальності, яка обов'язково проводиться у проце-

⁴ Перебуває на етапі гармонізації.

Рис. 1. Схема побудови нормативної бази України щодо соціальної відповідальності організації

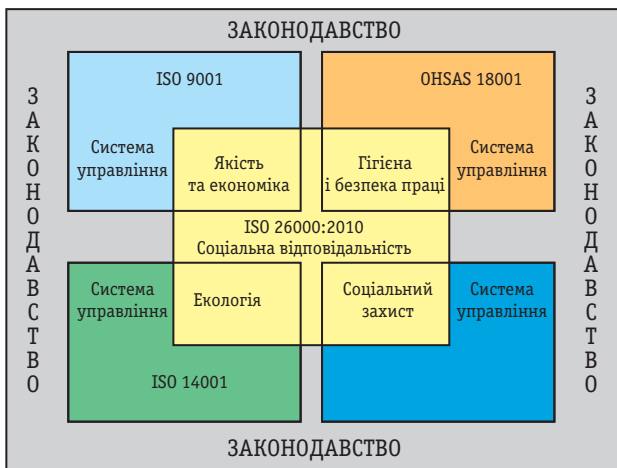

Рис. 2. Зв'язок НД, що стосуються соціальної відповідальності

сі прийняття рішень щодо присвоєння індексу Dow Jones [22], базується на таких трьох складових:

- 1) економічна складова — 33,3 %;
  - 2) навколишнє середовище — 33,3 %;
  - 3) соціальна складова — 33,3 %;
- Сума цих складових дає 100 %.

Напевно, ні в кого не викликає сумнівів той факт, що сьогодні більш ефективним є впровадження саме інтегрованих систем управління, які враховують екологічні питання, а також питання якості та безпеки виробництва і працівників. Звичайно, системи, що враховують вимоги лише одного стандарту, порівняно з інтегрованими є значно більш простими для впровадження та потребують менше коштів, оскільки вони мають лише певне спрямування: управління якістю, екологічний менеджмент або охорона праці тощо. Тому слід взяти до уваги комплексність напрямків, яку передбачає реалізація сис-

теми управління соціальною відповідальністю організації, і напевно, що кількість упровадження саме інтегрованих систем має зростати.

Можливий зв'язок ДСТУ ISO 9001, ДСТУ ISO 14001, ДСТУ-П OHSAS 18001 [23—25], SA 8000 та [1] наведено на рис. 2.

Наступна розглянута група стандартів — це AA1000 та стандарти серії GRI, які стосуються звітування. Стандарти AA1000 AccountAbility забезпечують можливість звітування у питаннях, які стосуються соціальної звітності та ревізії. На сьогодні ці НД використовуються бізнес- та громадськими організаціями під час проектування політики корпоративної звітності, а також діалогу між усіма зацікавленими сторонами [8].

Аналізуючи глобальну ініціативу зі звітності, слід окремо зазначити, що у настанові GRI наведено методику звітності, де передбачене визначення економічної, екологічної та соціальної результативності організації — так звана «трирівнева» модель звітування. Згідно з GRI-стандартами визначаються показники економічної та екологічної результативності, результативності у сфері прав людини, підходів до організації належних умов праці, відповідальності за продукцію, взаємодії із суспільством [10].

Слід звернути увагу, що стандарти серії GRI — це безпосередньо стандарти звітності, тоді як AA 1000 — це стандарти організації соціальної звітності, які дають можливість не лише описувати переваги та недоліки конкретного підприємства, а й визначати можливі шляхи покращання функціонування соціальної відповідальності підприємства, тобто є можливість модернізації організації саме з позиції соціальної відповідальності. Можна зробити висновок, що ці два стандарти зі звітності доповнюють один одного, і тому для організації перевагою буде спільне їх застосування.

Отже, сучасна нормативна база, яка охоплює питання соціальної відповідальності організації, є достатньо різноманітною. До неї входять як міжнародні стандарти, так і регіональні. Така різнобічність, перш за все, має позитивний ефект для організацій, оскільки є можливість вибору та інтеграції, враховуючи конкретні вимоги.

ВИСНОВКИ

1. Проведено порівняння основних положень «Принципів соціальної відповідальності» за ISO 26000:2010 [1] та «Вимог до соціального захисту» за SA 8000:2001 [3]. Визначено ряд спільних положень цих стандартів, і передусім це «Врахування міжнародних норм поведінки» та «Дотримання прав людини».

2. Обґрунтовано необхідність створення вітчизняної нормативної бази та запропоновано послідовну схему побудови нормативної бази України щодо соціальної відповідальності організацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. ISO 26000:2010. Guidance on social responsibility (Настанова із соціальної відповідальності).
2. Офіційний сайт ISO. — Режим доступу: <http://www.iso.org>
3. SAI SA 8000:2001. Social Accountability (Соціальна відповідальність).
4. Офіційний сайт Міжнародної організації із соціальної відповідальності. — Режим доступу: <http://www.sa-intl.org>
5. AA1000APS — The AA1000 AccountAbility Principles Standard (Стандарт щодо загальних принципів підзвітності).
6. AA1000AS — The AA1000 Assurance Standard (Вимоги до проведення перевірки звітів про сталий розвиток).
7. AA1000SES — The AA1000 Stakeholder Engagement Standard (Стандарт взаємодії із заціпленими сторонами).
8. Офіційний сайт Інституту соціальної та етичної підзвітності. — Режим доступу: <http://www.accountability.org>
9. GRI — Керівництво із звітності у сфері сталого розвитку.
10. Офіційний сайт Глобальної ініціативи зі звітності. — Режим доступу: <http://www.globalreporting.org>
11. Корпоративная социальная ответственность: управленческий аспект: Монография / Под общ. ред. д.э.н., проф. И.Ю. Беляевой, д.э.н. проф. М.А. Эскиндарова. — М.: КНОРУС, 2008.
12. Добролюбов И.К. Заинтересованные стороны системы «Партнерские отношения». Материалы международной заочной научно-практической конференции «Современный менеджмент: проблемы и решения» — Режим доступу: <http://sibac.info>
13. Офіційний сайт Асоціації із сертифікації «Русский Регистр». — Режим доступу: <http://www.rusregister.ru/sa8000.shtml>
14. Сайт РИА-новости. — Режим доступу: http://www.rian.ru/trend/greek_strikes_05032010
15. Корчевна Л., Новіков В., Домницька В., Жогло В. Аналіз розвитку системи управління соціальною відповідальністю підприємства та проблеми їх впровадження в Україні // Стандартизація, сертифікація, якість. — 2009. — № 3 (58). — С. 50—53.
16. Жогло В.І. Проблеми термінології в сфері соціальної відповідальності. Інтегровані інтелектуальні робототехнічні комплекси (ІІРТК-2009). Друга міжнародна науково-практична конференція, 25—28 травня 2009 року, Київ, Україна: Збірка тез. — К.: НАУ, 2009. — С. 48—50.
17. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII (із змінами).
18. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 № 2707-XII (у редакції Закону України № 2556-III від 21.06.2001, із змінами).
19. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (у редакції Закону України № 229-IV від 21.11.2002, із змінами).
20. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 № 2017-III (із змінами).
21. Режим доступу: <http://www.km.ru/magazin/>
22. Режим доступу: <http://www.djindexes.com/>
23. ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2008, IDT).
24. ДСТУ ISO 14001:2006. Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 14001:2004, IDT).
25. ДСТУ-П OHSAS 18001:2006. Система управління безпекою та гігієною праці. Вимоги (OHSAS 18001:1999, IDT). ■

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ФАХІВЦІВ

УТВОРЕНО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНИ

Указом Президента України № 1085/2010 від 09.12.2010 оптимізовано систему центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) з метою усунення дублювання їх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату та витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління.

Зокрема, утворено Державну службу технічного регулювання (ДСТР) України шляхом реорганізації Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики.

Відповідно до схеми організації та взаємодії ЦОВВ, затвердженої цим Указом, діяльність ДСТР

спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єр-міністра України — міністра економічного розвитку і торгівлі України.

Указом Президента України № 1266/2010 від 29.12.2010 Головою Державної служби технічного регулювання України призначено Сергія Миколайовича Орехова. ■

(За матеріалами
офіційного Інтернет-представництва
Президента України
www.president.gov.ua)